

Financial Innovation And Their Role In Economic Development

Inovația Financiară Și Rolul Acesteia În Dezvoltarea Economică

Maia PISANIUC*

Abstract.

Over the last twenty years, a number of countries have focused on developing innovation in various forms. Financial innovation is one of the innovations that often presents with contradictory effects in the perception of many people. In this article, we wanted to present what is the financial innovation that is its effects on the banking systems of developed countries, on the quality of customer service, on the economy of the country. I have put more emphasis on analyzing the use of financial products, and at the same time using the technologies on the financial market. We have tried to demonstrate the effects of derivatives on the efficiency of banking. As research methods, we used analysis, comparison, evolutionary approach, synthesis etc.

Key words : Financial innovation, financial engineering, derivatives, economic development, financial instruments, financial products.

Introducere

Amplarea inovației și a transformărilor structurale în sistemul financiar al țărilor dezvoltate în ultimul deceniu au fost fără precedent: au apărut noi instrumente financiare, s-au creat noi piețe de negociere și în același timp au apărut noi reglementări.

Proliferarea noilor instrumente financiare, justifică o mai veche caracterizare făcută de James Tobin a economiei mondiale: “o economie de hârtie”. În condițiile unei economii mondiale în continuă schimbare ca urmare al inovațiilor permanente mai ales din domeniul investițiilor financiare, statele au pe de o parte noi surse provenite din utilizarea inovațiilor financiare și în același rind rolul de a asigura stabilitatea financiară.

Inovația financiară în același timp a constituit și o condiție esențială în modernizarea serviciilor bancare, alinierea la standard înalte în deservire, și capabile să concureze cu alte piețe inovative. În același timp sunt diverse opinii care condamnă discrepanțele între salariile pe piața financiară și restul oamenilor din economie. Deseori invinând produsele ce provin din inovația financiară ce sunt puse datorită profitabilității. Pentru a opta pentru sau împotriva inovațiilor financiare, ar fi bine să descriem ce reprezintă ea.

Inovația financiară a fost definită ca un proces de creare (dezvoltare) a unor noi produse financiare; într-o accepțiune mai largă, reprezintă noi metode de a mobiliza sau de a plasa fonduri bănești, sau dezvoltarea și evoluția unor noi organisme financiare. În consecință, inovația financiară se manifestă nu doar în contextul pieței de capital, ci al întregii piețe financiare: conturile NOW sau derivatele de credit, alături de finanțarea unor achiziții (gen leverage buy-out), transferul electronic de fonduri și cardurile de credit, eurovalorile mobiliare, toate sunt rezultatul inovației financiare. În procesul apariției inovației financiare apare și un nou termen ingineria financiară: *Ingineria financiară*

* Maia PISANIUC, Dr.conf.cat. REI, ASEM,:pisaniucmaia@mail.ru

Ingineria financiară este un proces de combinare, divizare și creare de instrumente financiare cu scopul îndeplinirii unor obiective financiare licite, cu grad sporit de profit, în cadrul unor constrângeri legale cu deosebire de natură financiară.

Ingineria financiară este opusă manipulărilor și combinațiilor financiare cu scopul de evaziune fiscală sau de frustrare a unei persoane de drepturile bănești cuvenite. Într-o abordare mai largă, *ingineria financiară* este procesul de utilizare a matematicii financiare și a modelelor asistate de calculator pentru decizii privind evaluarea produselor financiare, acoperire, tranzacționare și managementul portofoliului.

Metodele pot fi folosite pentru asumarea unui risc extrem în anumite cazuri, sau pentru eliminarea totală a riscului în alte cazuri, prin utilizarea unei combinații de derivate și alte valori mobiliare.

I. În ultimii ani gama valorilor mobiliare disponibile pe piața financiară a crescut foarte mult, complexitatea acestora punând la un moment dat probleme autorităților de supraveghere a pieței și făcând mai dificilă încadrarea lor în produse ale pieței monetare sau ale pieței de capital. Din punctul de vedere al investitorilor, piața de capital a devenit mai atractivă, întrucât a crescut numărul instrumentelor disponibile pentru investiții sau a celor pretabile la utilizări în gestiunea portofoliului, pentru acoperirea (transferul) riscului. Gradul sporit de substituie a unor produse bursiere cu altele, rezultat al inovației financiare, creșterea rapidă a volumului operațiunilor realizate, au determinat în timp și o reducere a costului tranzacțiilor bursiere. Specialiștii în domeniu oferă produse financiare adecvate nevoilor clienților, de exemplu, care răspund mai bine preferințelor investitorilor din punct de vedere al riscului.

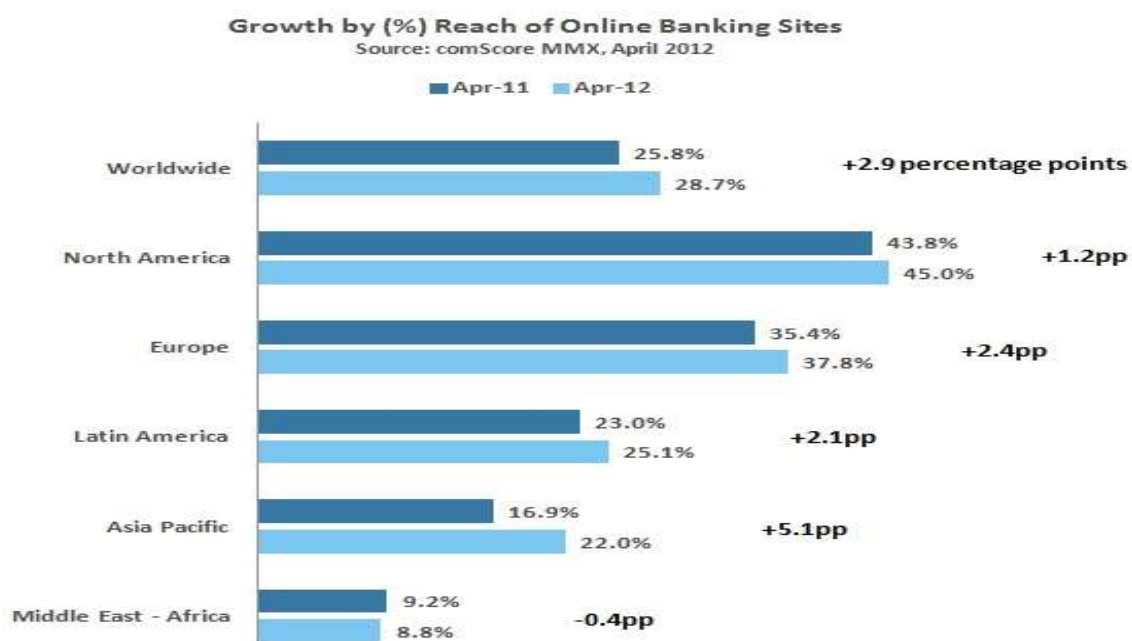
Inovația financiară a permis investitorilor să-și gestioneze mai bine portofoliile într-un mediu mai volatil. Pe de altă parte, dincolo de avantajele certe, noile produse financiare, noile piețe (subpiețe) financiare au adus și noi riscuri pentru utilizatori și noi provocări pentru autoritățile de reglementare și supraveghere a pieței.

Derivatele, în general, au apărut ca o reacție la existența riscului, însă și folosirea lor poate fi în anumite cazuri riscantă, iar derivatele reprezintă unul din cele mai des invocate exemple oglindind ceea ce înseamnă inovație financiară, ca răspuns la nevoile pieței.

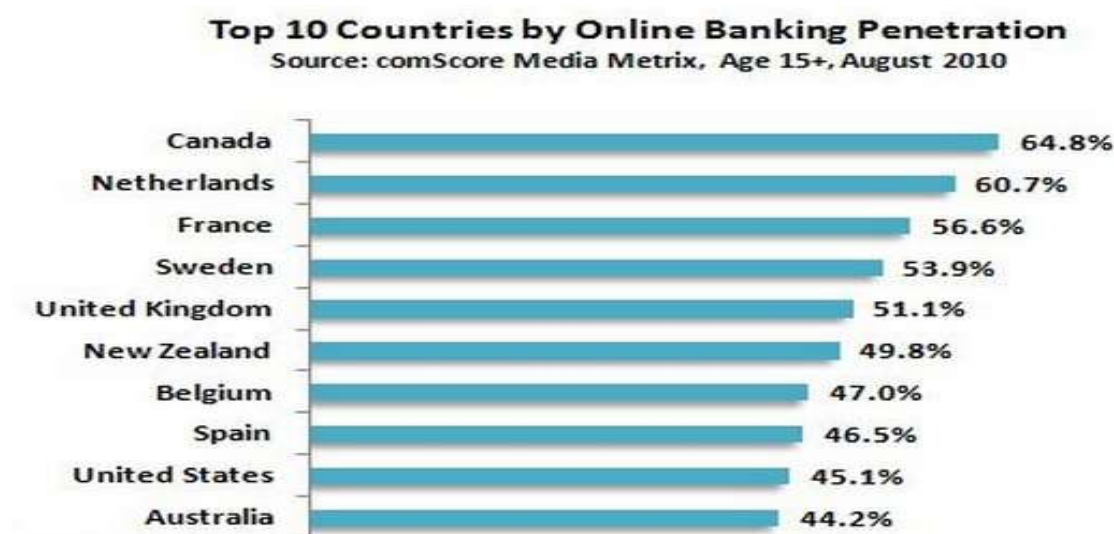
Istoria relativ recentă a acestei piețe ne arată și riscurile utilizării lor „necontrolate”; este vorba în primul rând de cazul a trei bănci, Barings, Sumitomo și AIB, care în anii 1990-2000 au înregistrat pierderi enorme, de sute de milioane de dolari SUA fiecare, în urma asumării unor poziții excesive pe piețele derivate

Cel mai evident avantaj al globalizării financiare pentru țările în nevoie urgentă de finanțare proaspătă este asociat cu disponibilitatea mai multor fonduri private, adevărat, nu neapărat la un preț mai bun, și cu faptul că fondurile pot sosi mult mai rapid decât din surse suverane relaționate cu statul sau instituții financiare globale, cum ar fi FMI sau Banca Mondială. Adevărat, poate fi vorba despre a plăti un preț excesiv pentru a obține viteza.

II. Într-o economie a cunoașterii, inovațiile bancare sunt cheia succesului, și absolut necesare. Acestea trebuie să cuprindă inovații de produse, inovații de procese și inovații de sistem, astfel încât banca să corespundă cerințelor majorității cu costuri minime, riscuri reduse și câștiguri maxime. Sectorul serviciilor bancare este marcat de un dinamism accentuat, ale cărui efecte se resimt în planul relației instituției bancare cu clienții și concurenții săi. Dezvoltarea accentuată a produselor bancare inovative se realizează în paralel cu abandonarea altor produse, ce nu mai corespund etapei actuale. Experții în management bancar menționează că serviciile bancare performante nu sunt neapărat profitabile, dar ele contribuie la fidelizarea clientelei. Aceasta, în condițiile în care clienții devin tot mai exigenți și pretențioși.

În top 10 țări care recurg cel mai des la e-banking se află Canada, Olanda, Franța, Suedia, Marea Britanie, Noua Zeelandă, Belgia, Spania, SUA și Australia. Astfel, în aceste țări, circa 40-60% din populație accesează site-urile băncilor pentru a recurge la serviciile sale electronice. Acest lucru se datorează faptului că piețele statelor respective sunt dezvoltate, respectiv majoritatea populației deține conturi bancare și are acces regulat la internet.

Din studiul global EY privind serviciile bancare pentru persoane fizice în 2014 – Winning through customer experience – reiese că încrederea consumatorilor în sectorul bancar global este în creștere după mai mulți ani de scădere accentuată. Cu toate acestea, în ciuda îmbunătățirii încrederii, clienții simt că băncile nu le oferă avantaje semnificativ diferite, comparativ cu noile tipuri de bănci și companii bazate pe tehnologie, nici chiar atunci când se discută despre furnizarea de consultanță financiară. Astfel, băncile trebuie să exceleze și să intre în concurență nu doar cu instituțiile bancare, dar și cu furnizorii alternativi de servicii bancare, companii de consultanță financiară, societăți de asigurări etc. O echipă de cercetători din cadrul Facultății de Management din Fribourg (HEG-FR), Elveția, a dezvoltat prima platformă online internațională, care nu aparține unei instituții financiare, dar care ajută companiile din domeniul financiar să folosească inovarea deschisă. Platforma se numește IdeaVault.ch și oferă furnizorilor de servicii financiare posibilitatea de a valorifica creativitatea și inteligența utilizatorilor din întreaga lume pentru a-și

îmbunătăți serviciile și produsele comercializate. În ultimii ani tot mai multe produse, servicii și procese au fost dezvoltate și optimizate având la bază sugestiile și propunerile clienților. IdeaVault.ch a fost dezvoltat în cadrul unui proiect de cercetare științifică ce are drept scop găsirea de răspunsuri la întrebările: „De ce este așa puțin folosită inovarea deschisă în domeniul financiar-bancar?” și „Cât de largă ar trebui să fie deschiderea companiilor din domeniul financiar-bancar față de inovarea deschisă?” „Platforma conectează băncile, managerii de active și firmele de asigurări cu inovatorii. IdeaVault.ch creează o situație de câștig de ambele părți permițând companiilor de servicii financiar-bancare să folosească creativitatea și inteligența utilizatorilor platformei premiindu-i pentru contribuția lor.

III. Evaluarea incidenței utilității derivatelor financiare asupra profitabilității bancare prin cercetarea dinamicii și structurii derivatelor financiare tranzacționate pe plan mondial. De asemenea, s-a analizat incidența derivatelor financiare asupra volumului riscului bancar ca componentă a performanței bancare pentru a identifica acele derivate financiare care pot fi tranzacționate în sectorul bancar al Republicii Moldova.

Utilitatea derivatelor financiare pentru bancă rezultă și din funcțiile cercetate, care urmăresc reducerea pierderilor din diminuarea riscurilor financiare sau creșterea veniturilor speculative, ambele activități având un efect pozitiv asupra performanțelor bancare. Analizând piața derivatelor financiare în funcție de criteriul geografic, în continuare vom încerca să stabilim care sector bancar de notorietate este mai atractiv: cel din SUA, din Asia sau din Europa.

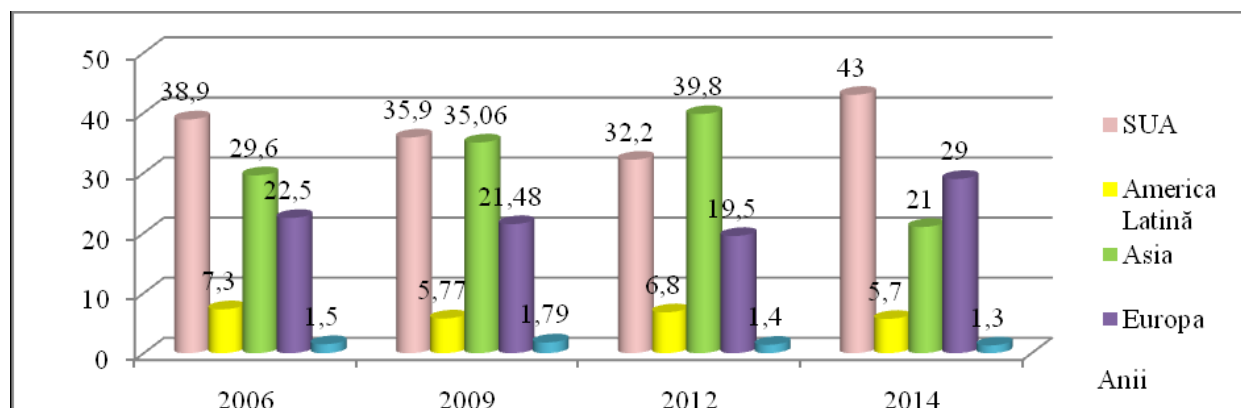

Figura 3. Ponderea regiunilor în volumul total cu derivate financiare în 2006, 2009, 2012 și 2014, %

Sursa: Postolachi V. teza de doctor Chișinău 2016

Analizând datele prezentate în figura 3 remarcăm că are loc redirectionarea pieței derivatelor financiare spre piețele financiare mature, care s-au relansat mai rapid după criza financiară din 2007 - 2009, deoarece au o experiență mai bogată în tranzacționarea IFD. Piețele din Asia, fiind mai puțin afectate de criza mondială au ocupat locul SUA și al Europei, imediat după criză, profitând de problemele acestora, însă din lipsa experienței de gestiune a unei posibile crize noi în anul 2014 constatăm o diminuare a poziției Asiei la 21%.

În ce privește inovațiile din sectorul bancar al Republicii Moldova, se constată că băncile dezvoltă tot mai mult posibilitățile tehnice și electronice de comunicare cu clienții. Băncile comerciale prestează persoanelor fizice și juridice diverse servicii de comunicare la distanță, printre care serviciul internet banking, sisteme de schimb electronic de informații financiare, serviciul de notificare prin sms, sistemul Extrase electronice. Totuși, băncile locale mai au mult de lucrat la capitolul inovații, atât ca amploare investițională, cât și ca model de implementare. Astfel, dacă până de curând se considera că inovațiile se dezvoltă liniar, de la cercetare până la introducerea pe piață, atunci în prezent comunicarea despre existența și necesitatea produselor și serviciilor inovatoare joacă un rol strategic. Și acesta este un aspect important pe care băncile din Moldova trebuie să pună accent, comunicând despre inovații populației și mediului de afaceri prin

intermediul publicității, paginilor-web oficiale, revistelor specializate etc., astfel încât inovațiile să penetreze cu succes piața.

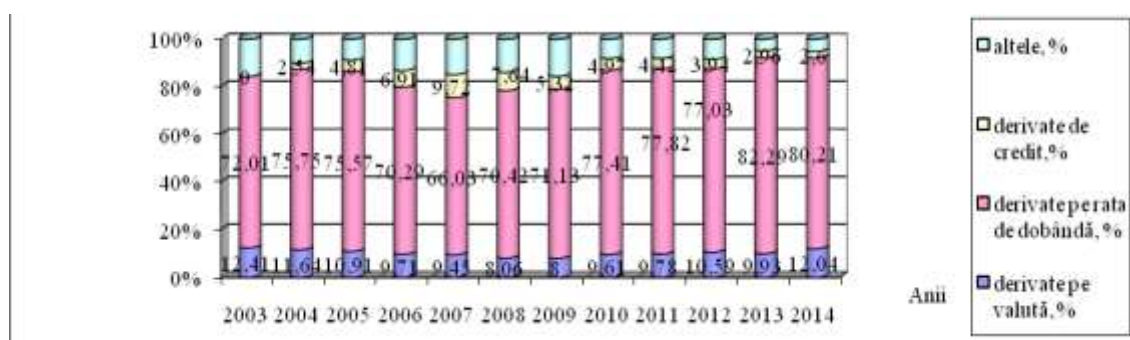

Figura 4. Repartizarea derivatelor financiare pe active

Sursa: Postolachi V. teza de doctor Chișinău 2016

Sectorul bancar ocupă o poziție importantă în economia globală, fiind supus influenței unei multitudini de factori interni și externi. Printre acești factori se numără și schimbările tehnologice. Cea mai importantă provocare pentru băncile din întreaga lume este de a diversifica canalele de comunicare cu clienții lor și de a-și integra sistemele informaționale astfel încât să fie oferite aceleași informații pe diferite canale de distribuție (e-banking, phone banking ș.a.). Un real avantaj competitiv pentru băncile din era inovațiilor deschise este capacitatea de a pune la dispoziția clienților procese tehnologice inteligente. Acestea din urmă presupun accesul fără probleme la serviciile bancare de autodeservire, rapiditatea și securitatea procesării, acces fără dificultăți la produsele și serviciile bancare.

Veniturile din tranzacțiile cu derivatele de credit exercită o influență directă asupra evoluției ROA, deoarece sunt parte componentă a profitului net și în condițiile crizei economice din 2007 – 2009 au generat valori negative pentru indicatorul rezultativ. Totodată, constatăm că în anul 2012 pentru sectorul bancar al UE se atestă o valoare negativă a ROA generată de pierderile din tranzacțiile cu derivatele de credit, pe când sectorul bancar al SUA nu a fost afectat de aceste pierderi.

Băncile comerciale se confruntă tot mai des cu riscul de credit nu numai în cazul operațiunilor de creditare, ci și efectuând alte operațiuni financiare. Rolul-cheie în acest caz îl joacă

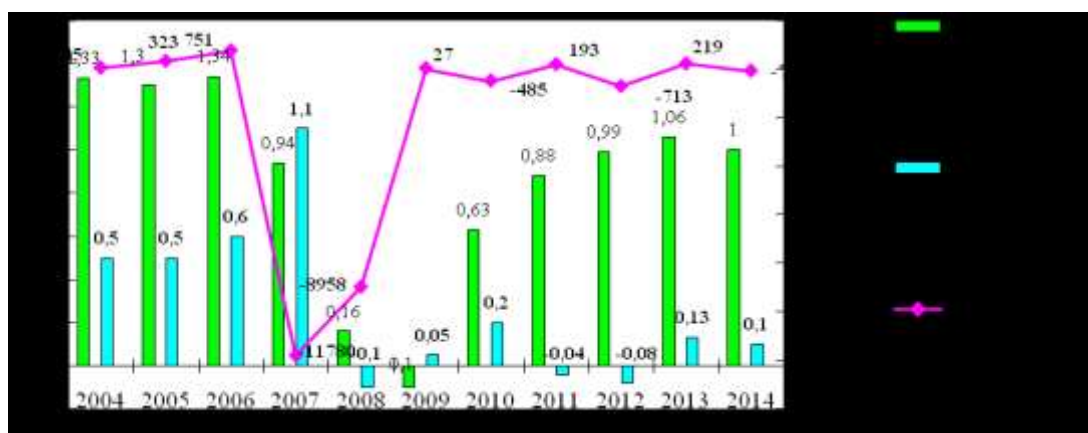

Figura 5. Dinamica ROA și a veniturilor din tranzacții cu derivatele de credit

Sursa: <http://www.ebf-fbe.eu/wp-content/uploads/2014/02/FF2012.pdf> și Call Reports.

Avantajele importante ale derivatelor de credit se rezumă la capacitatea acestor IFD de a genera majorarea veniturilor pentru bancă în condiții de diversificare a tranzacțiilor și impactul pozitiv a acestor instrumente asupra nivelului riscului bancar, deoarece principala caracteristică a derivatelor de credit include posibilitatea de a transfera riscul de credit spre cei care sunt capabili să-l gestioneze cu maximă eficiență.

Dezavantajul principal al derivatelor de credit este legat de efectul advers asupra riscurilor investiționale și de crearea unei scheme complicate de asigurare prin intermediul IFD, care, ca rezultat, generează apariția riscului sistemic pe plan mondial. Din compararea indicatorilor de profitabilitate și a venitului generat de derivatele de credit remarcăm faptul că volatilitatea înaltă a activelor suportă este caracteristică piețelor înalt dezvoltate precum UE și SUA, pe când piețele mai puțin dezvoltate dispun de active cu o volatilitate redusă, fapt ce invocă necesitatea implementării unor modificări radicale în IFD care se tranzacționează pe piață.

Analiza celor expuse până acum ne permite să constatăm următoarele:

- introducerea codului de reguli pentru tranzacțiile cu derivatele de credit este unul din principalii factori care ajută la creșterea rapidă și calitativă a pieței și la atingerea unui nou nivel de dezvoltare. O condiție primordială pentru aceasta este implementarea unor acte normative unice ce reglementează activitatea pieței derivatelor de credit;

- majorarea numărului de utilizatori finali din contul implicării tot mai intensive a băncilor și al intrării companiilor de asigurare și a fondurilor de pensii private va influența pozitiv creșterea ulterioară calitativă și cantitativă a pieței derivatelor de credit

Derivatele financiare prezintă caracteristici specifice, care le fac atractive pentru utilizatori: posedă un cost redus, permit hedgingul unei game variate de riscuri, reprezintă posibilități majore de investire, asigură un nivel înalt de profitabilitate, datorită lor apare posibilitatea unei înlocuiri rapide a activelor „rele” cu cele „bune”. Astfel, băncile au plecat pe segmentul extrabursier în speranța de a-și majora rapid și substanțial profitul fără a ține cont de unele riscuri incidentale legate de tranzacționarea derivatelor financiare. În urma acestei constatări ajungem la concluzia că o posibilitate de creștere a profitabilității bancare la o piață de servicii bancare concurențială și redusă este utilizarea IFD, care poate diminua costurile de gestiune a riscurilor bancare și crește profitabilitatea din operațiunile speculative.

Concluzii.

Analiza inovației financiare și impactul acesteia asupra economiei țărilor, denotă un rol destul de impunător în dezvoltarea economică al țărilor. Cele mai multe inovații financiare sunt utilizate de către sistemele bancare din țările cele mai puternice din punct de vedere economic. Deoarece acestea conduc pe de o parte la creșterea profitabilității bancare, gestiunea riscurilor clienților, comoditatea în deservirea clienților. Cu toate criticile aduse inovației financiare, că poate conduce la diverse bule speculative, putem afirma, că inovația financiară constituie viitorul instituțiilor financiare. Țările ce nu vor utiliza aceste produse risca să aibă un system bancar ineficient, necorespunzător la inovațiile în diverse domenii, inadecvat economiei inovative. Inovația financiară constituie un must have economiilor dezvoltate.

Referințe bibliografice:

1. Addison Wesley Longman. *Nemzetközi Gazdaságtan, Elmélet es Gazdaságpolitika.* Panem
2. Kiadó, Budapest, 2003
3. Beaumont, P., *Financial Engineering Principles: A Unified Theory for Financial Product*
4. *Analysis and Valuation*, Wiley, New York, 2005.
5. Marshall, J., Bansal, V., *Financial Engineering: A Complete Guide to Financial Innovation*,
6. New York Institute of Finance, New York, 2004.
7. Krugman, Paul : Competitiveness: a dangerous obsession, Foreign Affairs, Vol. 73. No. 2. pp. 28-44, 1994

8. Krugman, Paul – Obstfeld, Maurice *International Economics, Theory and Practice*. A 5-a ediție, 2000
9. Postolache V. Implicarea operațiunilor cu derivatele financiare asupra performanțelor bancare
10. teza de doctor Chișinau 2016
11. Soros, G. *Noua paradigmă a piețelor financiare*. București: Editura Litera Internațional. 2008
12. Stoica, O. (2006). *Inovația financiară și dezvoltarea piețelor de capital*. Iași: Analele Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, LII, LIII.
13. Wei-Ning, C. Investigating seasonal anomalies in Asian Stock Market Prices : A stochastic dominance approach. *International Journal of Management* 2010
14. *International Capital Market Association*. Preluat, de pe www.icmagroup.org
15. *International Organization of Securities Commissions*. Preluat, de pe www.iosco.org
16. www.moody.com. *Moody's*. Preluat de pe www.moody.com
17. <http://www.ebf-fbe.eu/wp-content/uploads/2014/02/FF2012.pdf> și Call Reports.